

Guía Docente				
Datos Identificativos				2019/20
Asignatura (*)	Integración e convivencia intercultural		Código	615525011
Titulación	Mestrado Universitario en Políticas Sociais e Intervención Sociocomunitaria			
Descriptorios				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Mestrado Oficial	1º cuatrimestre	Segundo	Optativa	5
Idioma	Inglés			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Pedagogía e Didáctica			
Coordinación	Depalma Ungaro, Renee	Correo electrónico	r.depalma@udc.es	
Profesorado	Depalma Ungaro, Renee	Correo electrónico	r.depalma@udc.es	
Web				
Descrición xeral	A materia enfócase na integración e convivencia en sociedades multiculturais, empezando cunha revisión de conceptos claves destes procesos. Analizamos cun enfoque crítico e construtivo as prácticas existentes no estado español e ao nivel internacional, e propoñemos propostas de investigación e/ou intervención en varios contextos socio-educativos, partindo dos intereses e as experiencias do alumnado, sempre construíndo éstas nun marco teórico que permite a súa contextualización e xustificación.			

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título
A1	CE1 - Determinar as dimensións e categorías axeitadas para o diagnóstico e a análise científica das situacións de exclusión social.
A3	CE3 - Diseñar e desenvolver procesos de observación e documentación para o estudo das políticas e os sistemas de benestar social.
A4	CE4 - Recompilar e interpretar a información suficiente para chegar a diagnósticos fiables sobre os riscos de exclusión e os factores de vulnerabilidade social.
A5	CE5 - Interpretar as situacións e os procesos de marxinação social e económica de colectivos desde unha perspectiva histórica e macroestrutural.
A6	CE6 - Avaliar a capacidade e eficacia das medidas de intervención para corrixir ou previr situacións e procesos de exclusión social.
A11	CEM3 - Demostrar un coñecemento avanzado e crítico sobre as teorías e os debates académicos actuais de maior relevancia sobre as dinámicas migratorias e os procesos de integración dos colectivos migrantes.
A12	CEM4 - Explicar os principios básicos que orientan os distintos tipos de políticas migratorias existentes, e analizar a eficacia, o deseño e a xestión destas políticas.
A13	CEM5 - Explicar os principios básicos que rexen a comunicación intercultural e os mecanismos que operan como barreiras culturais nas relacións interpersoais e entre colectivos.
A14	CEM6 - Actuar como profesional competente e cualificado/a no ámbito da análise das migracións internacionais e do traballo con colectivos migrantes.
B1	CB1 - Demostrar coñecementos avanzados, de carácter multidisciplinar, para a investigación e o exercicio profesional no ámbito da exclusión social.
B2	CB2 - Aplicar e integrar os coñecementos a contornos e problemas emerxentes e indefinidos, na práctica investigadora e profesional.
B4	CB4 - Identificar os dilemas éticos e a responsabilidade social tras os retos formulados na práctica profesional e investigadora.
B5	CB5 - Comunicar con claridade os coñecementos e problemas científicos sobre os que se traballa tanto a un público non experto como de especialistas.
B14	CX2 - Realizar unha análise crítica da realidade social e do desenvolvemento profesional vinculada aos feitos sociais sobre os que se traballa.
B18	CX6 - Valorar a adecuación das distintas ferramentas teóricas, metodolóxicas e técnicas ás preguntas e os obxectivos específicos formulados sobre a realidade social e as políticas sociais.
B19	CX7 - Dar respostas innovadoras e orixinais ante situacións problemáticas emerxentes relacionadas coa exclusión social.
B20	CX8 - Aplicar a perspectiva comparada na comprensión das problemáticas sociais e das respostas e solucións políticas.

B21	CX9 - Aplicar unha perspectiva interdisciplinar na análise e a valoración de problemáticas de exclusión e políticas sociais de inclusión e cohesión.
B22	CX10 - Recoñecer e valorar os xuízos de valor e as evidencias nos argumentos que sosteñen as descrições e políticas sobre a realidade social.
C1	CT1 - Expresarse correctamente, tanto de forma oral como escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.
C2	CT2 ? Dominar a expresión e a comprensión de forma oral e escrita dun idioma estranxeiro.
C5	CT5 - Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios ao alcance das persoas emprendedoras.
C6	CT6 -Adquirir habilidades para a vida e hábitos, rutinas e estilos de vida saudables.
C7	CT7 - Desenvolver a capacidade de traballar en equipos interdisciplinares ou transdisciplinares, para ofrecer propostas que contribúan a un desenvolvemento sostible ambiental, económico, político e social.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe		Competencias / Resultados do título	
Explicar conceptos claves relacionados á integración e convivencia en sociedades multiculturais	AM1	BM2	CM2
	AM4	BM4	CM5
	AM5	BM14	CM7
	AM11	BM18 BM20	
Analizar de forma crítica as políticas e practicas existentes no contexto español/europeo	AM3	BM5	CM7
	AM6	BM21	
	AM12	BM22	
	AM13		
Desenvolver propostas de investigación e intervención socioeducativas a prol da xustiza social	AM14	BM1	CM1
		BM19	CM6 CM7

Contidos	
Temas	Subtemas
Conceptos de integración e convivencia	Diversidades en países de orixe e destino Cara un concepto dinámico de cultura
Políticas e realidades sociais	Procesos sociais que condicionan as relacións interculturais Políticas e prácticas en múltiples escalas (municipal, autonómico, estatal, europeo) Discursos políticos e populares
Comunicación intercultural	Asociacionismo e movementos sociais Construir e de-construir o imaxinario do Outro

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A1 A3 A4 A5 A6 A11 A12 B14	10	0	10
Análise de fontes documentais	B1 B2 B5 B19 B20 B21 C2 C6 C7	0	30	30
Traballos tutelados	A4 A5 A6 A11 A14 B1 B2 B5 B14 B18 B19 B20 C1 C5 C6 C7	0	40	40
Discusión dirixida	A13 B4 B18 B22 C5	10	30	40
Atención personalizada		5	0	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Destinada á exposición oral por parte da/s docente/s responsable/s na que achegar o saber científico e disciplinar imprescindible para a comprensión da materia. Complementarase co uso de recursos pertinentes (textuais e/ou audiovisuais).
Análise de fontes documentais	Técnica metodolóxica que supón a utilización de documentos audiovisuais e/ou bibliográficos (fragmentos de reportaxes documentais ou películas, noticias de actualidade, páxinas web, artigos científicos, textos lexislativos, etc.) relevantes para a temática da materia con actividades especificamente deseñadas para a análise dos mesmos.
Traballos tutelados	O alumnado desta materia participará no Grupo de Innovación Docente "Mapa das linguas na/da Coruña" (MaLinCo). O seu tarefa relacionada co traballo colectivo do GID será de deseñar unha acción social de sensibilización sobre a diversidade lingüística e cultural da cidade da Coruña. A materia avaliarase a través dunhas proposta de acción /ou investigación que conformará un traballo tutelado. A xustificación e el deseño da proposta versarán sobre o material tratado nas sesións maxistras e discusións dirixidas.
Discusión dirixida	Destinaranse sesións á introdución de preguntas dirixidas ao alumnado para favorecer o diálogo reflexivo. Fundaméntase na concepción da aprendizaxe como un proceso dialóxico, un acto de (re)creación solidarizando a reflexión e a acción. Promoverase a posta en común e o debate, contrastando opinións fundamentadas. Con esta metodoloxía preténdese: identificar dificultades na comprensión; provocar o pensamento diverxente; favorecer a conexión con experiencias vitais; tomar conciencia e reconstruír criticamente novas formas de pensar, sentir e actuar. A discusión dirixida poderá desenvolverse de forma presencial (nas sesións de aula) ou virtual (foros).

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Discusión dirixida Traballos tutelados	Para o alumnado con recoñecemento de dedicación a tempo parcial e dispensa académica de exención de asistencia, acordarase ao inicio do curso un calendario específico de titorías compatible coa súa dedicación. Para o alumnado oficialmente matriculado na modalidade online, a participación en debates presenciais serán substituídas por foros na plataforma Moodle.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Discusión dirixida	A13 B4 B18 B22 C5	Valorarase a participación nas sesións de aula e nos foros virtuais, no que respecta a: a súa elaboración antes da data límite establecida, o nivel de profundidade na abordaxe da temática que amose a súa comprensión e apoio nas fontes documentais consultadas; a capacidade de síntese das ideas fundamentais; a creatividade das achegas; a capacidade de argumentación, crítica e valoración; a claridade e corrección lingüística.	20
Traballos tutelados	A4 A5 A6 A11 A14 B1 B2 B5 B14 B18 B19 B20 C1 C5 C6 C7	Proposta de proxecto Valorarase: calidade da descrición e grao de profundidade na análise das realidades e respostas políticas e sociais, calidade e viabilidade da proposta; apoio en fontes documentais complementarias e actuais; uso dunha linguaxe propia do contexto académico e científico; aspectos formais relativos á calidade da presentación.	80

Observacións avaliación

Na segunda oportunidade avalíanse as mesmas tarefas que na primeira: proposta de proxecto e discusión dirixida.

A

cualificación da discusión dirixida non é recuperable para a segunda oportunidade de avaliación. Gardarase a nota acadada na primeira oportunidade, derivada da participación no proceso de desenvolvemento da materia.

Fontes de información

Bibliografía básica

Aragón Medina, Jorge, Artiaga Leiras, Alba, Haidour, Mohammed A., Martínez Poza, Alicia & Rocha Sánchez, Fernando (2009). Las políticas locales para la integración de los inmigrantes y la participación de los agentes sociales. Madrid: Catarata.

Banting, Keith & Kymlicka, Will (ed.) (2006). Multiculturalism and the Welfare State. Recognition and Redistribution in Contemporary Democracies. Oxford: Oxford University Press.

Bauböck, Rainer (2003). «¿Adiós al multiculturalismo? Valores e identidades compartidos en las sociedades de inmigración». *Revista de Occidente*, 268, 45-61.

Castles, Stephen & Miller, Mark. J. (2004). La era de la migración. Movimientos internacionales de población en el mundo moderno. México: Colección América Latina y el Nuevo Orden Mundial.

Connor, P. (2014). Quantifying immigrant diversity in Europe. *Ethnic and Racial Studies*, 37(11), 2055-2070. <https://doi.org/10.1080/01419870.2013.809131>

DePalma, R., e Cruz López, L. (2014). The hijab and the integration of the Muslim other in Spanish schools. *Policy Futures in Education*, 12(1), 163-174. <https://doi.org/10.2304/pfie.2014.12.1.163>

DePalma, R., & Pérez Caramés, A. (in press). Beyond Global Cities: A Case Study of Emerging Superdiversity. Dordrecht, Springer.

Entzinger, Han (2000). «The Dynamics of Integration Policies: A multidimensional Model», en R. Koopmans y P. Statham (eds.), *Challenging Immigration and Ethnic Relations Politics*. Oxford: Oxford University Press.

Evanoff, Richard J. (2006). «Integration in intercultural ethics». *International Journal of Intercultural Relations*, 30(4), 421-437. doi:10.1016/j.ijintrel.2005.11.001

Fausser, Margit (2014). «Co?development as transnational governance: an analysis of the engagement of local authorities and migrant organisations in Madrid». *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 40 (7), 1060-1078. doi:10.1080/136918eX.2013.830889

Fernández Suárez, B. (2015). La imagen de las mujeres inmigrantes en España: la construcción de la alteridad victimizada en los discursos políticos y mediáticos a través del debate sobre el uso de la burka. *Revista Internacional de Comunicación Y Desarrollo (RICD)*, 3, 5-15.

Giménez Romero, Carlos (2003). «Pluralismo, multiculturalismo e interculturalidad. Propuesta de clarificación y apuntes educativos». *Revista Educiación y Futuro: Revista de Investigación Aplicada y Experiencias Educativas*, 8, 9-26.

Gualda Caballero, Estrella (2001). Los procesos de integración social de la primera generación de Gastarbeiter? españoles en Alemania. Huelva: Universidad de Huelva.

Izquierdo Escribano, A. (2015). Mareas de pluralismo: Minorías religiosas en Galicia. Barcelona: Icaria Editorial. http://articulo.mercadolibre.cl/MLC-440411927-mareas-de-pluralismo-minorias-religiosas-en-ga-envio-gratis_JMLee

Jennifer (2006). «Constructing Race and Civility in Urban America». *Urban Studies* 43 (5,6), 903-917. doi: 10.1080/00420980600676253

Martín Rojo, Luisa (2003). «Escuela y diversidad lingüística y cultural». En: Martín Rojo, Luisa (coord.): ¿Asimilar o integrar? Dilemas ante el multilingüismo en las aulas. Madrid: Centro de Investigación Documentación Educativa (CIDE), Ministerio de Educación, Cultura y Deporte.

Meer, Nasar & Moddod, Tariq (2012). «How does interculturalism contrast with multiculturalism?». *Journal of Intercultural Studies*, 33 (2), 175-196. doi: 10.1080/07256868.2011.618266

Meyer, Calvin & Rhoades, Elizabeth Kelley (2006). «Multiculturalism: Beyond Food, Festival, Folklore, and Fashion». *Kappa Delta Pi Record* 42(2), 82-87.

Moreno, Luis (2001): «La ?vía media? española del modelo de bienestar mediterráneo». *Papers*, 63/64, 67-82.

Moreno Colom, Sara & De Alós, Ramon (2016). «La inmigración en España: ¿Una integración con los pies de barro?». *Política y Sociedad*, 53 (2), 509-528. <http://dx.doi.org/10.5209/revPOSO.2016.v53.n2.48312>

Morén-Alegret, R. & Solana, M. (2004). Foreign Immigration in Spanish Rural Areas and Small Towns: Current Situation and Perspectives. *Finisterra*, XXXIX(77), 21-38.

Moreno Fuentes, Francisco Javier, Bruquetas Callejo, María (2011). Inmigración y Estado de Bienestar en España. Barcelona: *Obra Social ?la Caixa?*.

Oca González, Luzia (2016). *Caboverdinas en Burela (1978/2008): migración, relaciones de género e intervención social*. Santiago de Compostela: Sotelo Blanco.

Ogbu, J. U. (2008). *Minority status, oppositional culture, and schooling*. Nova York: Routledge.

Olmos Alcaraz, A. (2013). «?Pateras, embarazadas y prostitución?: representaciones y discursos sobre la mujer inmigrante en la televisión española». *Fonseca, Journal of Communication*, 7(7), 73-99.

Olmos Alcaraz, Antonia, Rubio Gómez, María & Contini, Pierangela (2015): «Las políticas culturales y el concepto de cultura. Etnografía de un evento festivo intercultural». *Revista de Antropología Experimental*, 15, 581-597.

Osborne, R. (2014). Las nuevas ?extrañas?: género, emigración e identidad de las mujeres magrebíes en España. *Encrucijadas - Revista Crítica de Ciencias Sociales*, 8(0), 10-17.

Pavlenko, A. (in press). Superdiversity and why it isn't. In S. Breidbach, L. Küster, & B. Schmenk, *Slogans in Language Education Discourse*. Bristol: Multilingual Matters.

Ramírez, A. (2010). Muslim women in the spanish press: the persistence of subaltern images. En F. Shirazi (Ed.), *Images of Muslim women in war and crisis: Representation and reality*. Austin: The University of Texas Press.

https://www.academia.edu/1263370/Muslim_Women_in_the_Spanish_Press_the_Persistence_of_Subaltern_Images
Rómán, M., García, A., e Álvarez, S. (2011). Tratamiento informativo de la mujer inmigrante en la prensa española. Cuadernos de información, 29, 173-186. <http://www.redalyc.org/articulo.oa?id=97122694017>
Safran, W. (1991). Diasporas in modern societies: Myths of homeland and return. *Diaspora*, 1(1), 83-99.
Sam, David L., & Berry, John W. (2006). *The Cambridge handbook of acculturation psychology*. Cambridge, New York: Cambridge University Press.
Sassen, S. (2005). The Global City: Introducing a Concept. *Brown Journal of World Affairs*, 11(2), 27-43.
Silverstein, P. A. (2005). Immigrant racialization and the new savage slot: Race, migration, and immigration in the New Europe. *Annual Review of Anthropology*, 34(1), 363-384.
<https://doi.org/10.1146/annurev.anthro.34.081804.120338>
Telles, Edward E. & Ortiz, Vilma (2011). *Generaciones excluidas: mexicano-estadounidenses, asimilación y raza*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas. Torres, Francisco (2011). *La inserción de los inmigrantes. Luces y sombras de un proceso*. Madrid: Talasa.
Fernández Suárez, B., Verdía Varela, V., & DePalma, R. en prensa) *Hacia una verdadera integración: perspectivas y practicas desde el tejido asociativo inmigrante de Galicia*. *Papers: Revista de Sociología*
Vertovec, Steven & Wessendorf, Susanne (2010). «Assessing the backlash against multiculturalism in Europe». En: Vertovec, Steven & Wessendorf, Susanne (ed.), *The multiculturalism backlash*. New York: Routledge.
Vertovec, S. (2007). Super-diversity and its implications. *Ethnic and Racial Studies*, 30(6), 1024-1054.
<https://doi.org/10.1080/01419870701599465>
Wodak, R. (2009). *The Discursive Construction of National Identity*. Edimburgo: Edinburgh University Press.
Zapata Barrero, R., e Pinyol Jiménez, G. (2013). *Manual para el diseño de políticas interculturales*. RECERCAT (Dipòsit de la Recerca de Catalunya). Recuperado de: <http://repositori.upf.edu/handle/10230/20190>

Bibliografía complementaria	Los materiales de lectura obligatoria y algunas recomendaciones para lecturas adicionales estarán disponibles en la plataforma Moodle
------------------------------------	---

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente
--

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías